

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 30. aprillil 2020¹

Kohtuasi C-254/19

Friends of the Irish Environment Limited
versus
An Bord Pleanála,
menetlusosaline:
Shannon LNG Limited

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud High Court (kõrge kohus, Iirimaa))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Kavade ja projektide mõju asjakohane hindamine – Kohaldamisala – Veeldatud maagaasi taasgaasistamise terminali ehitamiseks antud teostusloa pikendamine – Ühtne meede

I. Sissejuhatus

1. Elupaikade direktiivi² artikli 6 lõige 3 nõuab, et iga kava või projekti, mis tõenäoliselt avaldab kaitsealale olulist mõju, tuleb *ex ante* hinnata seoses tagajärgedega, mida see kaitse-eesmärkidele avaldab. Kas kümneks aastaks antud ehitusloa pikendamine täiendava viie aasta võrra on aga kava või projekt selle sätte tähenduses? Või kas esialgset teostusluba ja pikendamist tuleb pidada ühtseks meetmeks, ilma et see vajaks täiendavat hindamist? See küsimus tuleb lahendada käesolevas Iiri High Court'i (kõrge kohus) eelotsusemenetluses.

¹ Algkeel: saksa.

² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102), mida on muudetud nõukogu 13. mai 2013. aasta direktiiviga 2013/17/EL, millega kohandatakse teatud direktiive keskkonna valdkonnas seoses Horvaatia Vabariigi ühinemisega (ELT 2013, L 158, lk 193).

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

2. Nõusoleku andmine kavadele ja projektidele, mis võivad elupaikade direktiivi või linnudirektiivi³ kohaselt kaitstavat ala oluliselt mõjutada, on elupaikade direktiivi artikli 6 lõigetes 2 ja 3 reguleeritud järgmiselt:

„2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.“

B. Iiri õigus

3. Vastavalt eelotsusetaotlusele on asjakohased järgmised 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse (2000. aasta seadus nr 30) (Planning and Development Act 2000 (No. 30 of 2000); edaspidi „planeerimis- ja arendusseadus 2000“) sätted.

4. 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artikli 40 lõige 1 sätestab, et pärast ehitusloas ette nähtud ehitusetapi lõppu kaotab luba kehtivuse:

„40. – (1) Kui lõikest 2 ei tulene teisiti, lõpeb käesoleva osa alusel antud luba asjakohase ajavahemiku lõppedes (kuid ilma, et see piiraks enne selle tähtaja lõppemist tehtud muudatuste kehtivust)

- a) kogu projekti suhtes, kui projektiga, mida luba puudutab, ei ole nimetatud ajavahemiku jooksul alustatud, ja
- b) juhul kui projektiga on nimetatud ajavahemiku jooksul alustatud, siis projekti nende osade suhtes, mida ei ole nimetatud ajavahemiku jooksul lõpetatud.“

5. 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artikkel 42 reguleerib ehitusloa kehtivuse pikendamist. Lühidalt näeb artikkel 42 ette kaks alternatiivset juhtumit, mille puhul on võimalik kehtivuse pikendamist taotleda. Esiteks, kui ajavahemiku jooksul, mille pikendamist taotletakse, saavad olulised tööd vastavalt ehitusloale teostatud ja projekt viiakse lõpule mõistliku aja jooksul. Teiseks juhul, kui on tegemist olukorraga, kus esinesid kaubanduslikku, majanduslikku või tehnilist laadi asjaolud, mis ei allunud taotleja kontrollile ja takistasid oluliselt kas projekti alustamist või oluliste tööde tegemist vastavalt ehitusloale.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7), direktiivi 2013/17 redaktsioonis.

6. Teisel juhtumil, st kaubanduslike, majanduslike või tehniliste takistuste korral näeb artikkel 42 ette mitu tagatist, mis peavad kindlustama, et vanemad ehitusload ei takistaks planeerimispoliitika arengut. Näiteks ei ole pikendamine võimalik siis, kui pärast loa andmist on planeeringu eesmärgid oluliselt muutunud, mistõttu projekt ei oleks enam kooskõlas selle piirkonna nõuetekohase planeeringu ja kestliku arenguga. Lisaks on vajalik, et ei esineks vastuolusid ministri suunistega.

7. Eelkõige peab aga veel üks ette nähtud tagatis tagama nii keskkonnamõju hindamise direktiivi⁴ kui ka elupaikade direktiivi järgimise. Eriti juhul, kui projektiga ei ole alustatud, peab kohalik planeerimisamet olema veendunud, et enne ehitusloa andmist viidi, niivõrd kui see oli vajalik, läbi keskkonnamõju hindamine või asjakohane hindamine või mõlemad hindamised (artikli 42 lõike 1 punkti a alapunkti ii alapunkt IV).

8. Lisaks sellele sätestab artikkel 42 täiendava tagatise, mis puudutab seda, kui palju on võimalik tähtaega pikendada. Sõnaselgelt on sätestatud, et täiendav ajavahemik ei või olla pikem kui viis aastat. Peale selle on pikendamistaotlust võimalik ainult üks kord esitada.

9. 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artiklid 146B ja 146C näevad ette menetluse, mille kaudu on võimalik muuta teatud liiki ehitusluba, mis puudutab strateegilisi taristuprojekte. Nendes artiklites ei nähta sõnaselgelt ette eelhindamiste või asjakohaste hindamiste läbiviimist elupaikade direktiivi tähenduses.

10. 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artikkel 50 näeb ette, et planeeringu kehtestamise otsuse kehtivust saab üksnes kohtuliku kontrolli taotluse esitamise teel vaidlustada. Kohtuliku kontrolli taotlus tuleb esitada kaheksa nädala jooksul. High Court'il (kõrge kohus, Iirimaa) on õigus teatud asjaoludel tähtaega pikendada.

11. Selle tähtaja olemasolu on liikmesriikide kohtud tõlgendanud selliselt, et see takistab menetlusosalisel hilisemat planeeringu kehtestamise otsust puudutavas menetluses selliste kaebuste esitamist, mis puudutavad peamiselt varasemat planeeringu kehtestamise otsust, mille suhtes on see tähtaeg juba ammu lõppenud. Selle teeb kohus kindlaks kaebuse põhjenduse alusel ning mitte üksnes kaebuse formaalsete nõuete alusel.

III. Faktilised asjaolud ja eelotsusetaotlus

12. Eelotsusetaotlusest ilmnevad järgmisena kirjeldatud asjaolud.

13. Iirimaa planeerimisamet An Bord Pleanála andis 31. märtsil 2008. aastal teostusloa gaasiterminalile, täpsemalt veeldatud maagaasi taasgaasistamise terminalile.

14. Kavandatud projekt piirneb kahe praeguse Natura 2000 alaga, nimelt erikaitsealaga „Lower River Shannon“ (Shannoni jõe alamjooks – ala kood IE0002165) vastavalt elupaikade direktiivile ja erikaitsealaga „River Shannon and River Fergus Estuaries“ (Shannoni jõe ja Fergusse jõe suudmealad – ala kood IE0004077) vastavalt linnukaitsedirektiivile.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT 2011, L 26, lk 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiivi (ELT 2014, L 124, lk 1) redaktsioonis.

15. Teostusluba anti liikmesriigi õigusakti alusel, millega ei olnud elupaikade direktiivi nõuetekohaselt üle võetud. Ametlikus otsuses, millega ehitusluba anti, ei viidata seega mingil moel elupaikade direktiivile ega ka kummalegi Euroopa kaitsealale. Seega ei saa eelotsusetaotluse kohaselt eeldada, et otsus sisaldab „täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused [...] kavandatud tööde mõju kohta“.⁵

16. Teostusluba nägi projektiga seotud tööde läbiviimiseks ja lõpetamiseks (edaspidi „ehitusetapp“) ette kümneaastase tähtaaja. Gaasiterminali järgneva käitamise jaoks (edaspidi „kasutusetapp“) ei olnud tähtaega antud.

17. Selle kümneaastase tähtaaja jooksul mingeid ehitustöid tegelikult ei alustatud. Arendaja selgitab, et viivitused tulenesid muu hulgas Iiri õigusnormide muutmisest seoses juurdepääsuga riigi gaasivõrgule ning üldisemalt 2008. aasta majanduslikust olukorrast.

18. Arendaja esitas 2017. aasta septembris projektitingimuste muutmise taotluse ehitusetapi pikendamiseks veel viie aasta võrra. Planeerimisamet rahuldab oma otsusega selle taotluse, mille tulemusel lõpeb ehitusetapp nüüd 31. märtsil 2023.

19. Friends of the Irish Environment vaidlustas ehitusetapi pikendamise kohtuliku kontrolli menetluse teel High Court'is (kõrge kohus, Iirimaa).

20. Seetõttu esitab High Court (kõrge kohus, Iirimaa) Euroopa Kohtule järgmised küsimused:

„1. Kas otsus pikendada teostusloa tähtaega kujutab endast projekti heakskiitmist, mistõttu kohaldatakse elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3?

2. Kas esimese küsimuse vastust mõjutab mõni järgmistest kaalutlustest?

a) Teostusluba (mille tähtaega pikendatakse) anti, tuginedes liikmesriigi õigusaktile, millega ei olnud elupaikade direktiivi nõuetekohaselt üle võetud, kuna selle õigusaktiga võrdsustati asjakohane hindamine elupaikade direktiivi tähenduses ja keskkonnamõju hindamine keskkonnamõju hindamise direktiivi tähenduses.

b) Algul antud teostusluba ei kajasta seda, kas loataotlust käsitleti elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud esimese või teise etapi raames ning see ei sisalda „täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta“, nagu on nõutav vastavalt 24. novembri 2011. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Hispaania (C-404/09, EU:C:2011:768).

c) Teostusloa algne kehtivusaeg on lõppenud ja selle tulemusel ei kehti teostusluba enam terve projekti suhtes. Enne teostusloa võimalikku pikendamist ei saa teostusloa alusel mingeid ehitustöid läbi viia.

d) Selle teostusloa alusel ei ole kunagi mingeid ehitustöid läbi viidud.

3. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis milliseid kaalutlusi peab pädev ametiasutus arvestama, kui ta viib elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohase esimese etapi raames läbi eelhindamise? Näiteks, kas pädev ametiasutus peab arvestama mõnda kaalutlust või kõiki järgnevaid kaalutlusi, nimelt

i) kas kavandatavate tööde ja kasutuse puhul esineb mingeid muutusi;

⁵ High Court (kõrge kohus, Iirimaa) viitab seejuures 24. novembri 2011. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Hispaania (Alto Sil) (C-404/09, EU:C:2011:768, eeldatavalt punkt 100).

- ii) kas keskkonnatingimused on kuidagi muutunud, nt seoses Euroopa kaitsealade määramisega pärast teostusloa andmise otsuse tegemist;
- iii) kas teaduslikult põhjendatud teadmistes on toimunud mingeid asjasse puutuvaid muutusi, nt on tehtud ajakohasemaid uuringuid seoses Euroopa kaitsealade olulise huviga (*qualifying interests*)?

Teise võimalusena, kas pädev ametiasutus peab hindama kogu projekti keskkonnamõju?

4. Kas tuleb eristada

- i) teostusluba, millega määratakse tegevusperioodi (kasutusetaapi) tähtaeg, ja
- ii) teostusluba, millega määratakse üksnes tähtaeg, mille jooksul võivad toimuda ehitustööd (ehitusetaap), kuid millega ei kehtestata juhul, kui ehitustööd lõpetatakse selle tähtaja jooksul, tegutsemis- või kasutustähtaega?

5. Kas, ja kui, siis mil määral on liikmesriigi kohtul kohustus tõlgendada õigusakte niipalju kui võimalik kooskõlas elupaikade direktiivi ja Århusi konventsiooni nõudega, et kohtumenetluse pooled peavad olema need tõlgendusküsimused sõnaselgelt esitanud? Täpsemalt, kui liikmesriigi õiguses on ette nähtud kaks otsustusmenetlust, millest vaid üks tagab kooskõla elupaikade direktiiviga, siis kas liikmesriigi kohus on kohustatud tõlgendama liikmesriigi õigusakte nii, et kohaldada saab üksnes nõuetega kooskõlas olevat otsustusmenetlust, kuigi sellist konkreetset tõlgendust ei ole tema menetluses oleva kohtuasja pooled sõnaselgelt esitanud?

6. Kui teise küsimuse a) osale tuleb vastata nii, et arvestada tuleb seda, kas teostusluba (mille tähtaega pikendatakse) anti liikmesriigi õigusnormi alusel, millega ei olnud elupaikade direktiiv nõuetekohaselt üle võetud, siis kas sellisel juhul on liikmesriigi kohus kohustatud jätma kohaldamata liikmesriigi menetlusõiguse normi, mis välistab vastuväite esitaja võimaluse vaidlustada hilisema teostusloa taotluse kontekstis varasema (aegunud) teostusloa kehtivus? Kas selline liikmesriigi menetlusõiguse norm on kokkusobimatu olukorra heastamise kohustusega, mida hiljuti kinnitati 17. novembri 2016. aasta kohtuotsuses Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882)?“

21. Friends of the Irish Environment, An Bord Pleanála, st Iiri planeerimisamet, ja Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad. Kuna Euroopa Kohus on seisukohal, et tal on piisavalt teavet, loobus ta kohtuistungist.

IV. Õiguslik hinnang

22. Eelotsusetaotluse esimene, teine ja neljas küsimus peavad selgitama, kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 on ehitusloa pikendamisele üldse kohaldatav. Kolmas küsimus puudutab seevastu eelnevat hindamist, kas pikendamisotsus võib avaldada kaitsealadele olulist mõju, mistõttu tuleks läbi viia täielik hindamine. Viienda küsimusega soovib High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teada, kas ta peab omal algatusel tõlgendama riigisisest õigust kooskõlas elupaikade direktiiviga, või peavad tõlgenduse esitama pooled? Kuues küsimus puudutab lõpuks algse teostusloa siduvat toimet pikendamisotsusele esitatud vastuväidete hindamisel.

A. Esimene, teine ja neljas küsimus – *ex ante* hindamise kohustus

23. Kaks esimest küsimust ja neljas küsimus, mida tuleb koos käsitleda, peavad selgitama, kas rajatise ehitamiseks antud teostusloa pikendamise otsust tuleb pidada projektile nõusoleku andmiseks, mistõttu kohaldatakse elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3. Seejuures tahab High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teise küsimusega teada saada, kas sel juhul on teatavad kaalutlused määrava tähtsusega? Neljandat küsimust mõistan ma nii, et kas käesoleval juhul tuleb ehitusetapi pikendamist hinnata teisiti kui kasutusetapi pikendamist, mis oli hiljutise kohtuotsuse ese, mis puudutas tuumaelektrijaamade käitamisaaja pikendamist⁶.

24. Elupaikade direktiivi artikkel 6 sätestab mitu spetsiaalset kohustust ja menetlust, mille eesmärk on, nagu tuleneb direktiivi artikli 2 lõikest 2, Euroopa Liidu tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatus säilitamine või vajaduse korral taastamine.⁷

25. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 näeb selleks ette hindamismenetluse, mis peab *ex ante* hindamise teel tagama, et kavadele või projektidele antakse ainult siis nõusolek, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju.⁸

26. Selleks näeb elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 ette kaks etappi. Esimene, selle lõike esimeses lauses sätestatud etapp nõuab liikmesriikidelt kaitsealaga seotud kavade või projektide asjakohast hindamist, kui on tõenäoline, et need kavad või projektid avaldavad sellele alale olulist mõju. Selle lõike teises lauses ette nähtud teises etapis, mis järgneb nimetatud asjakohasele hindamisele, antakse sellisele kavale või projektile artikli 6 lõike 4 kohaselt nõusolek alles siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju.⁹

27. Liikmesriigi kohtu kahtlused põhinevad sellel, et gaasiterminali ehitamise luba oli antud juba 2008. aasta jõustunud otsusega ning vaidlusalune 2018. aasta otsus pikendas ainult selle loa kehtivust. Seega tuleb selgitada, kas see teine otsus on kavale või projektile nõusoleku andmine elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses.

28. Sellega seoses tuleb kõigepealt tuvastada, et Iiri planeerimisamet andis projektile nõusoleku siis, kui ta andis 2018. aastal vaidlusaluse teostusloa. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause sõnastuse kohaselt on selline nõusolek ainult siis lubatud, kui asutus on asjakohase hindamise järelduste alusel kindlaks teinud, et asjaomase ala terviklikkusele ei avaldata negatiivset mõju.

29. Iiri planeerimisamet esitab sellele eelkõige vastuväite, et Euroopa Kohus ei käsita kasutusloa pikendamist projektile loa andmisena keskkonnamõju hindamise direktiivi tähenduses, kui see ei ole seotud kohta füüsiliselt muutvate tööde või sekkumistega.¹⁰ See vastuväide ei ole siiski veenev, sest keskkonnamõju hindamise direktiivist tulenev „projekti“ mõiste, mille ese on projektide

6 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622).

7 21. juuli 2016. aasta kohtuotsus Orleans jt (C-387/15 ja C-388/15, EU:C:2016:583, punkt 31) ja 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas) (C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 106).

8 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 34) ja 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas) (C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 108).

9 11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Sweetman jt (C-258/11, EU:C:2013:220, punktid 29 ja 31); 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas) (C-441/17, EU:C:2018:255, punktid 110, 111 ja 115) ja 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 92 ja 99).

10 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Brussels Hoofdstedelijk Gewest jt (C-275/09, EU:C:2011:154, punkt 24) ja 19. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Pro-Braine jt (C-121/11, EU:C:2012:225, punkt 32). Vaata aga minu ettepanek kohtuasjas Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2018:972, punkt 66 jj). Ma mõistan Euroopa Kohtu otsust selles kohtuasjas nii, et ei olnud vajalik otsustada minu kahtluste üle olemasoleva kohtupraktika suhtes.

keskkonnamõju üldine hindamine, on kitsam kui „projekti“ mõiste elupaikade direktiivi tähenduses.¹¹ Lisaks on ka keskkonnamõju hindamise direktiivi sätete kohaselt tegemist projektile loa andmisega, sest ilma loa pikendamiseta ei või gaasiterminali ehitada, seega ei või kohta füüsiliselt muutvaid töid või sekkumisi teostada.

30. Pikendamise hindamisest võib siiski loobuda, kui hindamist ja 2008. aasta otsust saab käsitada ühtse meetmena. Järgnevad sammud, mis tehakse sellise ühtse meetme teostamiseks, ei vaja uut hindamist vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikele 3.¹²

31. Ühelt poolt on Euroopa Kohus seisukohal, et kui korduv tegevus oli riigisisese õiguse alusel lubatud enne elupaikade direktiivi jõustumist, võib sellist tegevust iga hilisema sekkumise korral käsitada kõnealuse direktiivi tähenduses eraldi projektina. Vastasel juhul tekiks oht, et selle tegevuse tagajärgede suhtes alale jäetaksegi läbi viimata eelnev mõjuhindamine.¹³

32. Teiselt poolt lubab Euroopa Kohus siiski teatud tegevusi, muu hulgas nende teostamise korduvust, laadi ja tingimusi arvestades, vaadelda üheainsa tegevusena, mistõttu neid tegevusi võib käsitada ühe ja sama projektina elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses.¹⁴ Sellisel juhul tuleks arvesse üksnes elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 2 sätestatud halvenemiskeelu kohaldamine,¹⁵ mis nõuab ainult teatud asjaoludel kooskõla hindamist kaitsealade kaitse-eesmärkidega.¹⁶

33. See kohtupraktika tekkis seoses elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 ajalise kohaldatavusega. Varasema projekti puhul, mis sai esimest korda loa enne kaitsekorra kohaldamist, võib direktiivi hilisem kohaldamine tähendada olulist lisakoormust, mistõttu projekti arendajat tuleb eriti kaitsta. Minu arvates on selle eesmärk kaitsta projekti arendajate õiguspärasest ootust artikli 6 lõikes 3 sätestatud hindamiskohustuste piiratud kärpimisega.

34. Käesoleval juhul ei ole küll tegemist korduvate tegevustega, kuid algne 2008. aasta luba ja vaidlusalune luba puudutavad sama projekti. Planeerimisamet rõhutab muu hulgas, et vaidlusalune luba ei muutnud vaatamata ehitusetapi pikendamisele projekti mahtu ja selle võimalikke tagajärgi keskkonnale, eelkõige asjaomastele kaitsealadele.

35. Siiski räägivad pikendamisotsuse laad ja asjaolud selle vastu, et käsitada seda koos 2008. aasta teostusloaga ühtse tegevusena ning eelistada seega projekti elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaldamisele, mis on sõnastuse kohaselt näidustatud.

36. *Esiteks ei ole* käesoleval juhul tegemist vana projektiga, millele anti teostusloa enne seda, kui muutus kohaldatavaks elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3. Pigem kohaldatai neid nõudeid juba 2008. aasta teostusloale. Seetõttu on liidu õiguse seisukohast selgelt vähem põhjust kaitsta projekti arendajat ühtse tegevuse õigusmõistega.

37. 2008. aasta teostusloa mõistlikul hindamisel oleks pikendamisotsuse keskkonnamõju hindamise koormus väga piiratud. Peamiselt võiks viidata varasemale hindamisele ja arvesse tuleks võtta üksnes sellest ajast alates toimunud muudatusi.

11 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 65 ja 66).

12 Selle kohta 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 48) ja 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 80).

13 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 28); 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punktid 41 ja 42); 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 77) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 127).

14 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 47); 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 78) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 128).

15 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 49).

16 Vt 14. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Grüne Liga Sachsen jt (C-399/14, EU:C:2016:10, punkt 44).

38. Kui esialgsele projektile anti aga luba artikli 6 lõiget 3 rikkudes, siis tuleb projekti arendajat selgelt vähem kaitsta kui vana teostusloa puhul, mille suhtes ei kehtinud veel ranged nõuded. See kehtib seda enam, et artikli 6 lõike 3 kohased asjakohase hindamise põhilised nõuded ei olnud teada mitte alles alates eelotsusetaotluses mainitud kohtuotsusest Iirimaa vastu,¹⁷ mis tehti lühikest aega enne 2008. aasta teostusloa andmist, vaid Euroopa Kohus oli neid juba märksa varem täpsustanud.¹⁸ Eriti sellise suure projekti puhul nagu käesoleval juhul pidid need liidu õiguse nõuded olema arendajale teada, seda isegi siis, kui 2008. aasta teostusloa võis olla kooskõlas liikmesriigi õigusega.

39. Teiseks näeb Iiri õigus selgelt ette, et ehitusetapi pikendamine eeldab uut teostusloa. Vastavalt sellele nimetab High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teise küsimuse punktis c õigesti asjaolu, et gaasiterminali ehitamine ei oleks ilma vaidlusaluse loata võimalik, sest esialgu võimaldatud ehitusetapi tähtaeg on lõppenud.

40. Sarnaselt rõhutas Euroopa Kohus tuumaelektrijaamade tegevusaja pikendamist puudutavas kohtuotsuses, et kõnealuste rajatiste tegevusaeg oli juba lõppenud või oleks lähiajal lõppenud ja seda pikendati ainult vaidlusaluse õigusaktiga.¹⁹ Seevastu anti veetee korduvatele hooldustöödele, mille Euroopa Kohus tunnistas võimalikuks ühtseks tegevuseks,²⁰ nõusolek juba ühesainsas teostusloas enne seda, kui elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 muutus kohaldatavaks.²¹

41. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaldamine pikendamisele vastab lisaks teatud tööde teostamise tähtajalise loa eesmärgile. Tähtaja lõppemine lubab ja nõuab tavaliselt kontrollimist, kas loa andmise tingimused on endiselt olemas. Seetõttu näevad näiteks direktiiv tööstusheidete kohta²² ja taimekaitsevahendite määrus²³ ette, et load antakse ainult tähtajaliselt ja need tuleb enne pikendamist läbi vaadata. Nende lubade ese ei ole küll projekti ehitusetapp, vaid käitamis- või kasutusetapp. Aga ka ehitusetapi kohta kehtib, et määrava tähtsusega asjaolud ja õigusaktid võivad pärast tähtaja lõppemist olla teistsugused kui esialgse loa korral.

42. Seega on *praktiline* tähtsus eelkõige sellel, et 2008. aasta teostusloa anti liikmesriigi õigusakti alusel, millega ei olnud elupaikade direktiivi nõuetekohaselt üle võetud (teise küsimuse punkt a), ja et see ei sisaldanud täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused kavandatud tööde mõju suhtes (teise küsimuse punkt b). Mõlemad asjaolud viivad selleni, et 2008. aasta teostusloa hindamisel on pikendamise läbivaatamisele ainult väga piiratud tähtsus.²⁴ Kui esialgne hindamine oli aga ebapiisav, on just nimelt siis nõutav, et uue otsuse puhul täidetakse võimalikud lüngad.²⁵

43. Õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtted ei vii teistsuguse järelduseni. 2008. aasta teostusloaga loodud õiguskindlus ja võimalik õiguspärane ootus võisid nimelt puudutada üksnes ajavahemikku, mille ajal võis vastavalt sellele loale gaasiterminali ehitada.

17 13. detsembri 2007. aasta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa (C-418/04, EU:C:2007:780).

18 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, eelkõige punkt 59).

19 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 130).

20 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 47).

21 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 11).

22 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiivi 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT 2010, L 334, lk 159) artikkel 21.

23 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turuleaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2009, L 309, lk 1) artikkel 5 ja artikkel 14 jj.

24 Vaata selle kohta alljärgnevat punkt 55 ja 56.

25 Vt keskkonnamõju hindamise direktiivi kohta 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Brussels Hoofdstedelijk Gewest jt (C-275/09, EU:C:2011:154, punkt 37) ja 17. novembri 2016. aasta kohtuotsus Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882, punkt 44).

44. Vaidluse esemeks olev teostusluba puudutab siiski aega pärast 2008. aasta teostusloa ehitusetapi lõppemist. Selle ajavahemiku suhtes ei saanud varasem otsus luua õiguskindlust ega õiguspärasust. Pigem on kindel, et gaasiterminali ehitamine ei ole ilma vaidlusaluse loata võimalik, sest esialgu võimaldatud ehitusetapp on lõppenud. Uue ehitusetapi kohtab kehtib seevastu see, et tegemist on olukorraga, mida ei saanud pidada juba väljakujunenuks, mistõttu elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 on kohaldatav.²⁶

45. Seetõttu toob Friends of the Irish Environment õigesti võrdluse kohtuotsusega Wells,²⁷ mis puudutas keskkonnamõju hindamise direktiivi. See direktiiv ei nõua nimelt õiguskindluse tõttu keskkonnamõju hindamist juhtudel, kui teostusluba anti pärast keskkonnamõju hindamise direktiivi ülevõtmise tähtaega, kuid loamenetlus oli siiski enne seda kuupäeva ametlikult algatatud (nn *pipeline*-projektid).²⁸ Otsust, mis on vajalik olemasoleva loa lõppemise takistamiseks, loetakse siiski keskkonnamõju hindamise direktiivi tähenduses uueks loaks, mis vajab hindamist.²⁹

46. *Kolmandaks* võimaldab pikendamisotsus käesoleval juhul tööde esmakordset teostamist, seega sellise meetme teostamist, mida tuleb elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt selles osas hinnata, kas see võib avaldada asjaomastele kaitsealadele olulist mõju. Sellise mõju oht on aga määrav kriteerium selle üle otsustamisel, kas mõju on vaja asjakohaselt hinnata,³⁰ sest hindamise eesmärk on sedalaadi ohtude ärahoidmine.³¹

47. Selles seisneb oluline erinevus korduvatest tegevustest, mida võib teatud asjaoludel pidada ühtseks meetmeks,³² sest sellised meetmed ei kahjusta nende muutmatul kujul kordumisel tavaliselt täiendavalt kaitseala.

48. Teise küsimuse punktis d küsitakse, kas see kolmas aspekt on sedavõrd tähtis, et pikendamisotsust ei tule sel juhul kontrollida, kui projekti teostamiseks oleks teatud tööd juba tehtud, seega kui mõjutused oleks juba esinenud.

49. Käesolevas menetluses ei ole vaja sellele küsimusele siiski vastata, sest töid ei ole veel tehtud. Vastavalt eelotsusetaotlusele ei oleks ka sedalaadi tööd andnud õigust projekti lõpetamiseks pärast lubatud ehitusetapi lõppemist.³³

50. Seega tuleb rajatise ehitamiseks antud teostusloa pikendamise otsust, ilma milleta ei või töid teostada, käsitada projektile iseseisva nõusoleku andmisena, mistõttu on elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 kohaldatav.

B. Kolmas küsimus – eelhindamine

51. Kolmanda küsimusega soovib High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teada saada, milliseid kaalutlusi peab pädev ametiasutus arvesse võtma, kui ta viib elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt esimese etapi raames läbi eelhindamise.

26 Vt 11. septembri 2012. aasta kohtuotsus *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias jt* (C-43/10, EU:C:2012:560, punkt 103).

27 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus (C-201/02, EU:C:2004:12).

28 18. juuni 1998. aasta kohtuotsus *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* (C-81/96, EU:C:1998:305, punktid 23 ja 24) ning 15. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus *Križan jt* (C-416/10, EU:C:2013:8, punktid 94 ja 95).

29 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12, punktid 45–47).

30 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus *Coöperatie Mobilisation for the Environment jt* (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 82).

31 Minu ettepanek liidetud kohtuasjades *Coöperatie Mobilisation for the Environment jt* (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:622, punkt 136) ning kohtuasjas *Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2018:972, punktid 171 ja 172).

32 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus *Stadt Papenburg* (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 47).

33 Vaata eespool punkt 4.

52. Vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimesele lausele tuleb iga plaani või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade ja projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab.

53. Seega kehtestab elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimene lause nõudele, et kava või projekti keskkonnamõju tuleb asjakohaselt hinnata, tingimuse, et on olemas asjaomase ala olulise mõjutamise võimalus või oht.³⁴ Eelkõige ettevaatuspõhimõtet arvesse võttes tuleb sellist ohtu pidada olemasolevaks, kui valdkonna usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtudes ei saa välistada, et kaval või projektil võib olla mõju selle ala kaitse-eesmärkidele.³⁵ Ohtu hinnates tuleb võtta eelkõige arvesse sellise kava või projektiga seotud ala eriomaseid keskkonnatunnuseid ja -tingimusi.³⁶

54. Seega peab eelhindamine nimetatud aspekte ulatuslikult arvestama, et põhjendada täielikust hindamisest loobumist.

55. Planeerimisameti – nähtavasti mitte sõnaselge – tuvastus seoses 2008. aasta teostusloaga, et projekt ei avalda ala terviklikkusele negatiivset mõju, on selles kontekstis ainult faktiline tõend. Selle kaalukus sõltub alustest, millele planeerimisamet selle tuvastuse puhul tugineb. Kuna eelotsusetaotluse kohaselt ei sisaldanud see teostusloa aga juba 2008. aastal täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused tööde mõju suhtes, siis ei saa see praegu seda enam välistada ala mõjutamise ohtu.

56. Pigem vajab asjakohasest hindamisest loobumine täiendavaid teaduslikke teadmisi. Need teadmised peavad esiteks täitma 2008. aasta hindamise lüngad ja teiseks arvestama vahepeal projekti, asjaomaste kaitstavate elupaikade ja liikide³⁷ ning teaduslike teadmiste osas toimunud muudatusi. Vajaduse korral tuleb kaasata vahepealsel ajal lisandunud muud kavad ja projektid, kui need võivad koos kontrollitava kava või projektiga alale olulist mõju avaldada.

57. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimeses lauses ette nähtud asjakohane hindamine tuleb läbi viia siis, kui parimate asjakohaste teaduslike teadmiste alusel ei saa välistada, et kaval või projektil võib olla mõju selle ala jaoks kindlaksmääratud kaitse-eesmärkidele. Sama kava või projekti varasem hindamine võib selle ohu ainult sellises ulatuses välistada, milles see sisaldab täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused tööde mõju suhtes. Seetõttu peab eelhindamine lisaks täitma varasema hindamise võimalikud lüngad ja seda arvesse võtma, kas vahepeal on projekti muudetud, kas on lisandunud uusi kavasid ja projekte, mis võivad koos kontrollitava kava või projektiga alale olulist mõju avaldada, aga ka seda, kas asjaomaste kaitstavate elupaikade ja liikide osas on toimunud muudatusi ja kas on olemas uued teaduslikud teadmised.

C. Viies küsimus – kooskõlaline tõlgendamine ja poolte väited ning argumendid

58. Viienda küsimusega soovib High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teada, kui kaugemale ulatub riigisisese õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus, kui pooled ei ole seda tõlgendust sõnaselgelt esitanud.

34 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 43) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 134).

35 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging, (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 44) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 134).

36 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas) (C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 112) ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 134).

37 Selle kohta 11. septembri 2012. aasta kohtuotsus Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias jt (C-43/10, EU:C:2012:560, punkt 115).

59. Selle küsimuse taustaks on asjaolu, et planeerimisamet ei tuginenud vaidlusaluse teostusloa pikendamisel õigusnormidele, mis näevad ette asjakohase hindamise vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikele 3, nimelt 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artiklile 42, vaid 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artiklitele 146B ja 146C, mis ei nõua sellist hindamist. Õigusliku aluse valik ei olnud siiski sõnaselgelt põhikohtuasja kaebuse ese.

60. Viitamine teatud väite sõnaselgele esitamisele annab märku sellest, et kohaldada tuleks kohtupraktikat, mille kohaselt peavad kohtud teatavaid küsimusi omal algatusel kontrollima. Vastavalt sellele ei nõua liidu õigus liikmesriigi kohtutelt, et nad tõstataksid omal algatusel väite liidu õigusnormide rikkumise kohta, kui sellise väite analüüsimisel oleksid kohtud kohustatud väljuma vaidluse piiridest, mille pooled on määratlenud. Need kohtud on kohustatud ainult siis omal algatusel tõstatama liidu siduval õigusnormil põhineva õigusliku küsimuse, kui neil on riigisisese õiguse alusel kohustus või õigus seda teha riigisisese siduva õigusnormi puhul.³⁸

61. Täpsemal vaatlusel ei ole see kohtupraktika käesoleval juhul siiski asjakohane, sest Friends of the Irish Environment väitis – niivõrd kui see nähtub toimikust – tegelikult pidevalt, et rikutud on elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3. Niisiis ei ole põhjust seda küsimust omal algatusel kontrollida.

62. Pigem küsitakse seda, kas sellele sättele tuginemist võib seada sellest sõltuvusse, et pool tugineb ka liikmesriigi õigusnormidele, mille kohaldamine ja kooskõlaline tõlgendamine on selleks vajalik, et kõrvaldada liidu õiguse võimalik rikkumine.

63. Nagu Friends of the Environment ja komisjon õigesti märgivad, on kohtupraktika selles osas selge.

64. Euroopa Kohus on nimelt korduvalt leidnud, et direktiivist tulenev liikmesriikide kohustus saavutada direktiivis ette nähtud tulemus ning liikmesriikide ülesanne võtta kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada selle kohustuse täitmine, on siduv kõigile liikmesriikide asutustele, kaasa arvatud kohtutele nende pädevuse raames.³⁹

65. Sellest järeldub, et riigisisese õiguse kohaldamisel peavad liikmesriigi kohtud seda õigust tõlgendades arvesse võtma riigisisest õigust tervikuna ja kasutama selles õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tõlgendada seda võimalikult suures ulatuses direktiivi sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada direktiivis ette nähtud tulemus ning seeläbi täita ELTL artikli 288 kolmanda lõigu nõudeid.⁴⁰

66. Kui see ei ole võimalik, nõuab liidu õiguse esimus, et liikmesriigi kohtutel, kes vastutavad oma pädevuse piires liidu õigusnormide kohaldamise eest, oleks kohustus tagada nende õigusnormide täiemahuline toime, jättes omal algatusel vajaduse korral kohaldamata kõik nendega vastuolus olevad riigisisesed sätted.⁴¹ Seda kohustust piiratakse sellega, et direktiiv iseenesest ei saa tekitada eraõiguslikule isikule kohustusi, mistõttu ei saa tema vastu direktiivile sellisena tugineda.⁴²

38 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus van Schijndel ja van Veen (C-430/93 ja C-431/93, EU:C:1995:441, punktid 13, 14 ja 22); 24. oktoobri 1996. aasta kohtuotsus Kraaijeveld jt (C-72/95, EU:C:1996:404, punktid 57, 58 ja 60); 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78, punkt 45) ja 26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Farkas (C-564/15, EU:C:2017:302, punktid 32 ja 35).

39 10. aprilli 1984. aasta kohtuotsus von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153, punkt 26); 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628, punkt 40) ja 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, punkt 38).

40 25. veebruari 1999. aasta kohtuotsus Carbonari jt (C-131/97, EU:C:1999:98, punktid 49 ja 50); 5. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Pfeiffer jt (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, punktid 113–116); 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, punkt 39) ja 14. mai 2019. aasta kohtuotsus CCOO (C-55/18, EU:C:2019:402, punkt 69).

41 9. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, punkt 24); 4. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice ja Equality ja Commissioner of An Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, punkt 35) ja 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe (C-752/18, EU:C:2019:1114, punkt 42).

42 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt aga ka 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Wells (C-201/02, EU:C:2004:12, punktid 57 ja 58).

67. Seevastu ei ole nõutav, et pooled esitavad liikmesriigi kohtutes üksikasjalikult ja sõnaselgelt, milliseid riigisiseseid õigusnorme peavad need kohtud kooskõllaliselt tõlgendama või millised kohaldamata jätma. Nende õigusnormide kindlakstegemine ja selline tegutsemine, mis võimaldab kõrvaldada võimaliku vastuolu liikmesriigi õiguse ja liidu õiguse vahel, on pigem osa liikmesriikide kohtute kohustusest saavutada direktiivis ette nähtud tulemus.

68. Muu hulgas ei nähtu ka põhikohtuasjast, miks peaks High Court (kõrge kohus, Iirimaa) juhul, kui ta tuvastab, et pikendamisel rikuti elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3, nägema vaeva ehitusetapi õige õigusliku aluse kindlakstegemisega.

69. Liikmesriigi kohtu kohustus tõlgendada riigisiseseid õigusnorme niivõrd kui võimalik kooskõllas liidu õigusega ei eelda igal juhul seda, et kohtumenetluse pooled esitavad sel juhul sõnaselgelt sellise spetsiifilise tõlgenduse, kui nad juba väidavad, et rikutud on liidu õiguse olulisi sätteid.

D. Kuues küsimus – Õiguse lõppemine

70. Kuuenda küsimusega soovib High Court (kõrge kohus, Iirimaa) teada, kas liikmesriigi kohus peab jätma kohaldamata riigisisese menetlusõiguse normi, mis välistab vastuväite esitaja võimaluse vaidlustada varasema (kehtivuse kaotanud) teostusloa kehtivus hilisema teostusloa taotluse kontekstis.

71. See küsimus esitatakse ainult juhul, kui elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb seetõttu pikendamisele kohaldada, et algne teostusloa anti sellise riigisisese õigusakti alusel, millega ei olnud elupaikade direktiivi nõuetekohaselt üle võetud. Nagu juba märgitud, ei ole see aspekt siiski määrava tähtsusega,⁴³ mistõttu vastamine ei ole vajalik.

72. Selle küsimusega kaasnevad muu hulgas uuesti õiguskindluse ja õiguspärase ootusega seotud kaalutlused. Niivõrd kui need on elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaldamise jaoks tähtsad, kohaldatakse neid siiski ühtse meetme puhul, mida juba käsitleti.⁴⁴ Ka seetõttu ei vaja kuues küsimus eraldi vastust.

V. Ettepanek

73. Eeltoodust lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Rajatise ehitamiseks antud teostusloa pikendamise otsust, ilma milleta ei või töid teostada, tuleb käsitada projektile iseseisva nõusoleku andmisena, mistõttu on direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeastiku kaitse kohta artikli 6 lõige 3 kohaldatav.
2. Direktiivi 92/43 artikli 6 lõike 3 esimeses lauses ette nähtud asjakohane hindamine tuleb läbi viia siis, kui parimate asjakohaste teaduslike teadmiste alusel ei saa välistada, et kaval või projektil võib olla mõju selle ala jaoks kindlaksmääratud kaitse-eesmärkidele. Sama kava või projekti varasem hindamine võib selle ohu ainult sellises ulatuses välistada, milles see sisaldab täielikke, täpseid ja lõplikke järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused tööde mõju suhtes. Seetõttu peab eelhindamine lisaks täitma varasema hindamise võimalikud lõigad ja seda arvesse võtma, kas vahepeal on projekti muudetud, kas on lisandunud uusi kavastid ja projekte, mis võivad koos kontrollitava kava või projektiga alale olulist mõju avaldada, aga ka seda, kas asjaomaste kaitstavate elupaikade ja liikide osas on toimunud muudatusi ja kas on olemas uued teaduslikud teadmised.

⁴³ Vaata eespool, punkt 42.

⁴⁴ Vaata eespool, punkt 30 jj.

3. Liikmesriigi kohtu kohustus tõlgendada riigisiseseid õigusnorme võimalikult suures ulatuses kooskõlas liidu õigusega ei eelda, et kohtumenetluse pooled esitavad sel juhul sõnaselgelt sellise spetsiifilise tõlgenduse, kui nad juba väidavad, et rikutud on liidu õiguse olulisi sätteid.